

Comentaris a la Carta de la Pau dirigida a l'ONU

La responsabilitat d'engendrar

Els Drets i els Deures humans són com els dos peus amb què camina la societat; tots dos es necessiten i es complementen. El punt IX de la Carta de la Pau, dirigida a l'ONU, presenta conseqüències pràctiques i explícita responsabilitats i drets de les diverses persones.

El seu text es presenta en tres paràgrafs que tracten aspectes diferents, però que tenen un tema comú: si de veritat volem que hi hagi pau, ¿quina és la corresponsabilitat de la societat davant les persones que de fet existeixen?

Aquesta corresponsabilitat prové de l'evidència que ningú no "ha demanat existir", ni tampoc no ha pogut fer res per aconseguir-ho. Som els ja existents els responsables dels nous engendraments, responsabilitat, que és compartida per la societat i que és especialment rellevant naturalment, en els progenitors de cada nou ésser.

Si hem fet que d'altres existeixin, és coherent d'acceptar-los tots i cadascun d'ells en la seva plena dignitat i drets, propiciar-los els mitjans perquè visquin dignament i entusiasmar-los perquè ells puguin col.laborar alhora a portar el món. Només així hi haurà pau.

Els responsables d'engendrar

Paràgraf 1.- "Els progenitors són responsables d'haver donat l'existència a uns altres éssers. Per tant, amb la col.laboració solidària de la societat, han de propiciar als fills, fins a la seva mort (especialment als discapacitats psíquics o als de voluntat feble), els mitjans i suports suficients, principalment deixar-los en herència un món més en pau perquè desenvolupin la seva vida amb dignitat humana, ja que els fills no han demanat existir."

Ningú d'aquest món no pot obligar a ningú a engendrar un nou ésser si ell no ho desitja. (Ni tan sols el Creador que, ha creat lliures els éssers humans -segons la majoria de religions-, pot forçar la voluntat d'aquests; això seria contradir-se, cosa que no és possible en la divinitat.) D'altra banda, una persona que existeix no s'ha donat l'ésser a ella mateixa, ni va poder res per intentar ser, donat que ella no existia. Ningú no és, doncs, responsable d'haver començat a existir.

Encendre la guspira de l'existència d'una nova persona és sobretot responsabilitat dels qui l'engendren. I aquesta és una de les més grans responsabilitats que poden contreure les persones humanes.

¿Ser només mers semàfors?

Els progenitors, ¿som uns mers "semàfors en verd" que "porten a aquest món" una persona que ja existia?

Cada ésser humà és fill precisament d'aquella dona i d'aquell home concrets que el van engendrar, ja que d'uns altres homes i dones naixeran uns altres fills, però no ell, com ja s'ha vist al punt IV de la Carta de la Pau.

Per tant, els progenitors no és que siguin responsables de "donar pas" a algú, sinó que la seva verdadera responsabilitat és fer començar a existir una nova persona que abans no existia, i que, si no fos per ells, no hauria existit mai.

La corresponsabilitat de la societat

Certament, els qui procreen són els principals "responsables d'haver donat l'existència a uns altres éssers", com s'ha dit anteriorment.

Però, si els esdeveniments anteriors a l'engendrament d'una persona haguessin ocorregut d'una forma diferent de com de fet va ser, aquesta persona no hauria existit (punt IV). És a dir, perquè existeixin els éssers humans que han nascut, va ser necessari que, no tan sols els progenitors, sinó també els seus avantpassats i la societat, fossin exactament com van ser; d'una altra manera, n'haurien existit uns altres.

Per tant, tota la societat, encara que sigui d'una altra manera indirecta i secundària, però real, és corresponsable de l'existència dels nous éssers que comencen a existir.

¿Només fins a la majoria d'edat?

S'acostuma a pensar que la responsabilitat dels progenitors sobre els fills acaba amb la majoria d'edat d'aquests. Però, actualment, fem néixer els nous éssers a un món complex i complicat en què, de vegades, malgrat que ells hi posin tot l'esforç, no els és possible de mantenir-se de subsistir. El text explicita dues situacions -"en especial els discapacitats psíquics o els de voluntat feble"-, situacions en què és obvi que els pares i la societat s'han d'ocupar d'aquests fills tot al llarg de la seva vida. Hi ha, a més, joves que estan abocats a l'atur i passaran directament d'aquí a la jubilació; n'hi ha d'altres de desmotivats per viure, per unes causes de

les quals no són culpables o no en són plenament: infraalimentació infantil, malaltia, trencament matrimonial dels pares, guerra, deportació, drogadicció i d'altres. Si no els és donat suport restaran abocats al sofriment, a la marginació i a la delinqüència, la qual cosa és, a més, un nou obstacle per la pau.

La responsabilitat que tenen “els progenitors”, sempre, “amb la col.laboració solidària de la societat”, no té, doncs, límit d'edat, sinó que abasta tota la persona; és a dir, per exigent i dur que sembli, abasta “fins a la mort dels seus fills”. Aquesta responsabilitat, en molts casos, potser no haurà de ser exercida fins a aquest límit. Però la seva mera possibilitat -ben real!- fa que hagi de ser acceptada pels progenitors en engendrar. I tenir-la també tots, d'una manera solidària, sobre els orfes, abandonats, malalts, etc., que hi ha a la societat.

¿Què s'ha de propiciar en els fills?

No s'ha de ser paternalista. A la Carta de la Pau es parla de responsabilitat de “propiciar”, és a dir, de facilitar, de possibilitar, d'apropar-nos “els mitjans i suports suficients”; no parla de donar-los-ho tot resolt i en tots els casos. I l'objectiu és que ells, alhora, els nous éssers “desenvolupin la seva vida amb dignitat humana”. És clar que si estan en disponibilitat de fer-ho.

Entre “els mitjans i suports suficients” s'esmenta “principalment deixar-los en herència un món millor més en pau”. En efecte, qui no s'esforça a ser solidari amb tothom (punt V de la Carta de la Pau), qui no treballa per la pau i per millorar el món, ¿com s'atreveix a fer existir un nou ésser, en un món que ell tolera que continuï essent insolidari, amb guerres, desavinences, fam, atur laboral, etc? Treballar per la pau serà, sens dubte, en el futur, un dels principals Deures Humans.

L'alegría d'existir

Paràgraf 2.- “D'altra banda, els joves tenen dret a ser motivats i entusiasmats en l'alegría d'existir, per l'exemple dels seus pares, la seva família i la societat. Igualment, per treballar aprofundint en les tècniques i ciències, amb la finalitat que ells puguin, alhora, col.laborar per tal d'assolir un món més en pau.”

Algunes persones han sofert i sofreixen una quantitat de limitacions, de patiments i de mancances tals, que s'entén que puguin no sentir ara, amb facilitat, l'alegría de ser, el goig que significa existir en mig del no-res.

L'actitud humana madura i coherent és estar contents. Content d'existir. De ser, podent no haver estat.

Els drets dels joves

Els joves necessiten sentir que els seus pares i els adults estan contents d'existir. Si els progenitors no ho estan, ¿com han fet sorgir els seus fills a aquesta existencia que a ells no els agrada?

Els qui no estan contents de ser qui són ni com són, ni tampoc del món que els envolta -en una altra situació o una altra època, ja no serien ells-, és difícil que col.laborin amb realisme i amb gust a treballar per ser tots més feliços. Per això, els fills també necessiten veure els seus pares, la família, la societat, entusiasmats de treballar, de millorar el món, de superar les adversitats, amb esperança, contents. Així ells s'incorporaran més fàcilment i amb goig a aquest treball.

Tots els qui existim som igualment dignes

Paràgraf 3.- "Igualment, és evident que no es podrà construir globalment la pau mentre al si de la societat i fins i tot dins de les famílies, hi hagi menyspreu envers més de la meitat dels seus integrants: dones, infants, ancians i grups marginats. Per contra, el reconeixement i respecte de la seva dignitat i dels seus drets afavorirà arribar a la pau".

La pau no es pot assolir sense treure "els obstacles" que s'oposen fortament a ella, que "són molts", com diu amb realisme la introducció d'aquesta Carta.

La família és aquell lloc en què cadascun dels seus membres és estimat en si mateix. A la família, tots col.laboren perquè el més dèbil, menys dotat o malalt dels seus components comparteixi en igualtat amb tothom.

Malgrat tot, "més de la meitat del integrants de la societat i fins i tot dins les famílies" estan patint "menyspreu" a moltes bandes del món. Fins i tot als països que ens anomenem desenvolupats, queda molt per fer per assolir, en la vida quotidiana, "el reconeixement i respecte de la dignitat i drets de tots ells (dones, nens, ancians i grups marginats)". Això és un obstacle, no pas petit, per a la pau.

No hi ha pau si no hi ha justícia. No hi ha justícia si no hi ha amor.

Perquè es pugui construir la pau, és necessari que les societats, i la societat en general, s'organitzin com una gran família. L'amor no és patrimoni exclusiu de les religions. És molt difícil, gairebé impossible, practicar la justícia en tots els aspectes, en tota ocasió i amb respecte a tothom per igual, si no s'estima, ni que sigui només una mica.

Revisar l'actuació d'un mateix no és actitud pròpia tan sols de les religions, encara que aquestes puguin ajudar molt en aquest camp. Sense ser moralitzants, per realisme, tots som conscients de cometre errors i de la necessitat de rectificar. Si de veritat es desitja construir la pau, moltes actituds pròpies personals i socials no poden continuar sempre com estan! Ens podríem preguntar, per exemple:

Les dones. Diuen molts científics, avui, que les dones són l'arquetip de l'ésser humà global, tant d'elles com dels barons. Dones i homes tenim una mateixa naturalesa i dignitat. Malgrat tot, elles tenen més clarificats i desplegats molts òrgans, especialment en la reproducció. D'altra banda, genèticament, molts també afirmen que tots procedim de la feminitat. I vitalment, la primera "casa" i "rebot" de tot ésser humà, tant dona com home, ha estat una dona.

¿Hi ha igualtat veritable entre marit i muller en els matrimonis de la nostra societat? Més encara, ¿hi ha "amistat" entre ells? Si no hi ha una actitud d'"amistad" no es fonamentarà bé la pau, com es diu tot al llarg de la Carta de la Pau i sobretot al punt III.

Les dones ¿se senten plenament lliures i degudament acceptades i recolzades, tan com a persones com en les característiques pròpies de la seva feminitat?

Per exemple, elles són certament les educadores principals. I, si hi ha en elles alguna cosa d'"esclaves", ¿com poden educar les seves filles i fills com a ciutadans lliures? Ningú no dóna plenament allò que no poseeix plenament.

Els nens i els joves. Ja s'ha vist anteriorment que, si ells estan contents d'existir, també han d'estar contents, de fet, de com són els seus pares, ja que si aquests fossin diferents, ells els fills, no existirien.

Però hi ha una contrapartida. Molts progenitors somien a tenir uns fills amb moltes qualitats i amb uns valors determinats; però, després, la realitat dels fills que els neixen és diferent. Els nens i els joves, ¿senten que són acceptats amb goig, precisament "ells", tal com són de fet? ¿Senten que són acceptats amb alegria, amb totes aquelles característiques que poseeixen com a herència genètica, i que ells mateixos no poden canviar?

Naturalment, cada persona, a partir del que és realment, ha de desenvolupar com més millor les seves capacitats i la seva actitud ètica, tant els adults com els joves; però això és un altra cosa.

Els ancians. Som qui som i com som, o no existiríem. És a dir, no som déus, sinó éssers limitats; som éssers envellidors (com ho es tot a la natura). I som així, o no seríem. Certament, hem de vetllar per la salut. Fet això, ¿acceptem en pau envellir?; més encara: ¿amb alegria?

Si nosaltres no acceptem amb alegria envellir, difícilment podrem tractar els ancians amb dignitat, com es mereixen.

Moltes societats, avui dia, vetllen molt pels nens i pels joves: educació, lleure, viatges, etc. Està bé; però si aquestes mateixes societats no miren igualment pels més grans, sorgirà la sospita que, als primers, se'ls miren per interès, tot esperant compensar-se'n amb el que ells produiran en el futur.

L'ancià té molt a donar com a tal. Ell té una funció en el "microclima" de la família i del barri; una funció, es podria dir, "ecològica". Moltes famílies assenyades ho saben bé. Hagi fet el que hagi fet durant la seva vida, és un "vencedor del temps", és a dir, existeix! I, per això, és digne de ser atès.

El desafecte envers els més grans difícilment es pot conèixer o castigar amb les lleis, ja que acostuma a restar en l'àmbit de la família. Unes persones o una societat que afirmen que no menteixen, que no roben, que no maten, etc, i que malgrat tot, no vetllen amb tendresa pels seus ancians, no és creïble que compleixin bé allò primer; per poc que puguin no ser vistos, mentiran, robaran o frenaran la vida, que és com ja estan fent amb la seva gent més gran.

Els marginats. Tots els éssers humans que existim som "germans en l'existència", ja que tenim en comú una cosa molt profunda: el fet d'existir podent no haver existit mai. I existir contemporàniament. Això facilita la solidaritat (veure punt V d'aquesta Carta), una actitud ineludible perquè sigui possible la pau.

No tots els marginats tenen culpa personal de ser-ho. I molts dels qui en tenen alguna culpa, la situació en què estan és molt pitjor del que correspondria a la seva responsabilitat. A més, sortir tots sols d'aquesta situació els és certament impossible. Això val igual per les persones que pels pobles. Això és ser "marginats".

Reconèixer i respectar a tots

La natura és sàvia i "sap" que la societat és composta per éssers que són limitats. Per això ha dotat els individus i els pobles i nacions amb sobreabundància de capacitats i energies. Unes persones sanes i uns pobles sans treballen de gust i obtenen uns resultats excessius si els destinen només a l'atenció d'ells mateixos; si no s'obren a la solidaritat, viuran en el luxe i en l'excés, que és un perill per a ells i per als altres.

La natura, que també és magnànima, preveu que sempre hi haurà grups i persones malaltes, o necessitats, o delinqüents fins i tot, que necessitaran ajuda. Si de debò, responsablement, es desitja que hi hagi una pau sòlida i estable, els grups "poderosos" de la societat hauran de compartir solidàriament amb els més dèbils. I això, no pas com una caritat o almoïna donada

per falsa misericòrdia, sinó per justícia, ja que ho és tractar a cadascú segons la dignitat que té, la de persona humana. I per fraternitat en l'existència: se l'ha d'ajudar en allò necessari que ell, avui, no pot tirar endavant del seu existir.

“Ningú no ha demanat existir”. Si al si de la societat s'han engendrat persones, s'han d'acollir en plenitud tothom, fins i tot els més febles. Només així serà possible construir la pau.